

Els prolegòmens del pacte fiscal

Pactisme: història i present

Una gran part de la intel·lectualitat i la intel·liguència conclouen que l'Estat ha anat massa lluny

XAVIER
Bru de Sala

Jaume Vicens Vives és el teoritzador modern del pactisme, inscrit segons ell de manera permanent en el caràcter català. Fins a quin punt això continua sent cert, és motiu de controvèrsia. En els darrers anys, pactisme i autonomisme s'han gairebé identificat, de manera que els sobiranistes reneguen del pactisme amb l'argument que no passa de ser una excusa per sotmetre's al poder central espanyol. La qüestió, però, és una mica més complexa. Per posar un exemple d'aquests dies, bé es podria dir que la famosa cimera de Pedralbes és una manifestació de la idiosincràsia pactista pròpia d'aquest país: ¿què hem de fer davant la crisi? Una reunió dels diversos estaments o braços (partits, sindicats, patronals, Govern i experts) per arribar a acords. El contrari de la imposició des de dalt. Als nostres dies, potser hi ha un plus català, però de cap manera una exclusiva: la concertació i el consens, hereus del pactisme, són imprescindibles en la governança contemporània.

EL PACTISME sorgeix a l'època feudal, entre els comtes de Barcelona i els nobles, just al final de la vida d'**Ermessenda** (si no l'han vista, recuperin-la a TV-3 a la carta). Es desenvolupa en els segles següents, per tal de regular les relacions de la monarquia, la noblesa i els ciutadans. Fidelitat, lleialtat mútua, repartiment equilibrat del poder. L'arribada dels **Trastàmaras**, avesats a l'autoritarisme castellà, va comportar greus tensions i fins i tot una guerra de la Diputació del General contra el rei **Juan II**. El

conflicte dels remences, en lluita per abolir els *mals usos* dels nobles contra la pagesia, perdura fins a la Sentència Arbitral de Guadalupe, dictada per **Ferran II** (el Catòlic en la tradició hispànica). Cal tenir present doncs que els catalans no sempre van ser fidels al pactisme.

Al contrari, les pulsions guerracivilistes, les bandositats, són també una constant que esgarrija. No es pot oblidar que, en proporció, aquí ha corregut molta més sang germana i durant més temps que en els països del nostre entorn. Potser és la creu del pactisme, del poder tou, de l'autoritat llunyana o absent, que afavoreixen la tendència a l'individualisme, la rebel·lió i la indisciplina. Als catalans d'avui encara els molesta la jerarquia.

Tornem al passat. Al segle XVII, la guerra dels segadors té per objecte mantenir les formes pròpies de Govern enfront de l'intent d'imposició de Castella, proposat pel famós comte duc d'**Olivares**. L'austriacisme català de la guerra de successió comportava un objectiu no gaire diferent. De manera que bé podem parlar d'un pactisme interior, que ningú posa en qüestió, i d'un pactisme entre els estaments catalans i el poder central espanyol. Després de segles de derrotes de les aspiracions catalanes, no sembla impropri parlar de pactisme en la Constitució que inclou el sistema autonò-

LEONARD BEARD

El poder central espanyol desequilibra el tauler a favor de Madrid i afavoreix la capitalitat

mic. Això és el que molts critiquen, amb l'argument que en els últims temps, i de manera especial amb la sentència del Constitucional que retalla l'Estatut, el pacte s'ha convertit en forçada submissió. El requisit de partida per al pactisme és la igualtat. O com a mínim una certa igualtat.

¿Com s'explica que el catalanisme, que sempre ha estat molt majoritàriament pactista, vagi deixant de ser-ho? El canvi és profund. Recordem que el catalanisme, li-

derat per la burgesia, demanava proteccionisme, ordre, i autonomia. Malgrat tot, Espanya ofería un marc amb possibilitats de desenvolupament. Inclosa en l'Espanya uniformista autoritària i militar, i en gran part contra ella, Catalunya ha mantingut la identitat i ha arribat prou lluny, en termes de prosperitat i modernitat. Això és el que, per a molts, ha deixat de ser. Espanya, o més ben dit, el poder central espanyol, desequilibra el tauler a favor de Madrid i n'afavoreix la capitalitat i la primacia en tots els àmbits, en detriment de Catalunya. Allò que no s'havia aconseguit en segles, ha arribat a ser una realitat en pocs decennis.

NO CAL SER independentista per constatar-ho. **Jordi Pujol** no troba cap argument de fons per rebutjar la independència. El socialista **Germa Bel** aporta noves i contundents raons per a la independència en el seu impecable llibre *Espanya, capital París*. No és l'únic. Una gran part de la intel·lectualitat i la intel·ligència conclouen, o estan a pocs passos de fer-ho, que l'Estat ha anat massa lluny, de manera que els desequilibris generats són difícilment corregibles mitjançant un pacte. Massa hauria de canviar Espanya perquè Catalunya hi retrobés les oportunitats del passat. Cada cop més gent de pes constata que, lluny de propiciar un ambient favorable al diàleg, Madrid s'embala per reforçar l'hegemonia, aconseguir la satel·lització, xuclar riquesa, fluxos, energia. Per primera vegada en la història, conclouen, tenim mala peça al teler.

L'acord fiscal que proposa el president **Mas** pot ser l'última oportunitat del pactisme... o bé la palanca cap al sobiranisme majoritari. ≡

Escriptor.